

alçı sanduka bulunmaktadır. Binanın etrafındaki hazire ortadan kalkmıştır. Avlu kapısının sağ yanında, çevre duvarına bitişik, sivri kernerli sıg bir niş ve su teknesiyle sıradan bir klasik Osmanlı çeşmesi yer alır. 1940'ta tamir gören çeşmenin önünde gövde ve başlıkları devşirme iki sütuna dayanan, iki yana eğimli bir saçak varken son restorasyonda bu kısım kaldırılmıştır.

Talatpaşa Bulvarı'ndaki Karaca Bey Hamamı vakfiyesine göre Karaca Bey tarafından evkafına akar olması için inşa edilmiştir. Emirdağ'dan getirilen suyun bir miktarı hamama, imaret ve çeşmeye ayrıldıktan sonra geri kalanıyla bulunduğu mahallenin su ihtiyacı karşılanıyordu. Yapının kitâbesi yoktur, vakfiyesiyle bağlantılı olarak 844'te (1440-41) tamamlandığı kabul edilir (Konyalı, *Ankara Abidelerinden*, s. 22). 1979'da onarılan hamam halen faal durumdadır. Yan yana bitişik çifte hamam şeklinde düzenlenen yapının kadınlar ve erkekler için ayrı bölümleri vardır. Solda (kuzey) yer alan kadınlar kısmı, diğerinin yıkınma kısmına oranla daha küçük boyutta olmasına karşılık soyunmalık kısmı daha geniştir. Erkekler kısmındaki dekoratif görünümün aksine kadınlar kısmı son derece sadedir. Diğer hamamlarda olduğu gibi iki kısmın kapıları ayrı sokaklara açılır. Şirvanlı soyunmalık kısımlarının örtülerini oluşturan dört yana eğimli, kiremit kaplı ahşap çatı sekizgen gövdeli, pencereli yüksek birer aydınlık fenerine sahiptir. Kadınlar kısmı kubbeli bir sıcaklığı olan dikdörtgen planlı çifte halvetli plana sahiptir. Üç yandan kubbeyle örtülü eyvanlarla genişleyen sofanın ortasında sekizgen göbek taşı yer alır, buradan birbirine komşu durumdaki kubbeli iki halvet hücrelerine geçilir. Diğerlerine göre daha dar olan batı eyvanı bir kapıyla tonoz örtülü, kare planlı ılıklığa açılır.

Erkekler kısmı sıcaklığı, dört eyvanlı ve köşelerinde halvet hücreleriyle Türk mimarisinde çok yaygın olan klasik hamam tipinin bir örneğidir. Kubbe örtülü kare planlı ılıklığın helâlar ve usturalıkla bağlantılıdır. Buradan geçildikten sonra ulaşılan sıcaklık bölümünün orta sofasında sekizgen göbek taşı bulunmakta, eyvanlarla halvet hücrelerinin üzerlerini kubbecikler örtmektedir. Erkekler kısmının en önemli özelliği ana kubbesi ve eyvan kubbeciklerinin eteğindeki zengin süslemelerdir. Sofa kubbesi stalaktitler ve yivli tropçuklarla sekizgen kasnağa oturur. Eyvan kubbe-lerindeki bağlantılarla kemer başlangıçlarındaki stalaktitler iç dekorasyona değer

katar. Batı eyvanının solunda yer alan kare planlı halvet son derece gösterişli stalaktitli kubbesiyle özel bir mekân olduğu izlenimini verir. Hamamın ortak olan küllhanı ve su deposu arka cephesine bitişiktir. Hamamın inşasında taş ve tuğla kullanılmıştır.

BİBLİYOGRAFYA :

Mübârek Galib, *Ankara II: Kitâbeler*, İstanbul 1928, s. 25, 54; a.mlf., *Ankara: Mescidler, Câmiler, Mezarlıklar, Kitâbeler* (haz. Seyfettin Erşahin – Hüseyin Çınar), Ankara 1996, s. 54-56, 106-107; E. Mamboury, *Ankara: Guide touristique*, Ankara 1934, s. 225-227; İbrahim Hak-ı Konyalı, *Ankara Abidelerinden: Karacabey Mamuresi, Vakfiyesi, Tarihi ve Diğer Eserleri*, İstanbul 1943; a.mlf., *Ankara Camileri*, Ankara 1978, s. 59-62; Nurettin Can Gülekli, *Ankara: Tarih-Arkeoloji*, Ankara 1948, s. 119; a.mlf., *Ankara Rehberi*, İstanbul 1949, s. 79; Gönül Öney, *Ankara'da Türk Devri Dini ve Sosyal Yapıları*, Ankara 1971, s. 52-54, rs. 91-96, plan 24; a.mlf., *Türk Çini Sanatı*, İstanbul 1976, s. 49-51; Semavi Eyice, "Ankara'nın Eski Bir Resmi", *Atatürk Konferansları IV: 1970*, Ankara 1971, s. 103, lv. XLII; a.mlf., "İlk Osmanlı Devrinin Dini-İçtimai Bir Müessesesi: Zâviyeler ve Zâviyeli Camiler", *İFM*, XXIII/1-2 (1963), s. 41, plan 31; Ayverdi, *Osmanlı Mi'mârisi II*, s. 255-263, rs. 439-453; Yıldız Demirel, *Osmanlı Mimarisinde Süsleme I: Erken Devir 1300-1453*, İstanbul 1979, s. 205-212, rs. 75-85; *Türkiye'de Vakıf Abideler ve Eski Eserler*, Ankara 1983, I, 385-395; İnci N. Aslanoglu, *Ankara Karacabey Külliyesi*, Ankara 1988; Zeki Sönmez, *Başlangıcından 16. Yüzyıla Kadar Anadolu Türk-İslâm Mimarisinde Sanatçılar*, Ankara 1989, s. 415-421; Bekir Eskici, *Ankara Mıhrabları*, Ankara 2001, s. 46-48, şekil 11, rs. 36-38; Yıldırım Özbek, *Osmanlı Beyliği Mimarisinde Taş Süsleme (1300-1453)*, Ankara 2002, s. 400-404, rs. 413-417, şekil 114-115; Ali Kılıç, "Aslına Döndürülen Karacabey Camisi", *X. Ortaçağ-Türk Dönemi Kazıları ve Sanat Tarihi Araştırmaları Sempozyumu, Prof. Dr. Örcün Barışta'ya Armağan (3-6 Mayıs 2006)*, *Bildiriler* (haz. Muhammed Görür), Ankara 2009, s. 489-504; Alpay Özdemir, "Bir Mimarî Fotogrametri Uygulaması-Karacabey Türbesi", *VD*, sy. 9, Ankara 1971, s. 227-238.

ENİS KARAKAYA

「 KARADÂĞÎ, Abdurrahman
「 (bk. İBNÜ'L-HAYYÂT el-KARADÂĞÎ). 」

「 KARADÂĞÎ, Ömer
「 (bk. İBNÜ'L-KARADÂĞÎ). 」

「 KARAGÖZ, Tahir
「 (1921-1994)
「 Bestekâr, hânende, mevlidhan. 」

18 Eylül 1921'de Konya'nın Meram ilçesinde doğdu. Babası Konya'da Sultan Selim Camii müezzini Hüseyin Efendi, annesi Fatma Hanım'dır. İlk dinî bilgileri babasın-

dan aldı. Konya'da ilköğretim göremediğinden 1947'de Ankara'da dışarıdan ilkokulu bitirdi. Küçük yaşta bir ara babasıyla İstanbul'a gitmiş ve Sadettin Kaynak'la tanışmıştı. Daha sonra Sadettin Kaynak, Hâfız Kemal (Süleymaniye Camii başmüezzini) ve Cevdet Soydanses bir mevlid merasimi münasebetiyle Konya'ya gittiklerinde orada okuduğu Kur'an'ın çok beğenilmesi üzerine Kaynak tarafından İstanbul'a götürüldü. Vefatına kadar hocası Sadettin Kaynak'ın yanından ve çevresinden ayrılmadı. Bu arada İzmir Hisar Camii imamı bestekâr Mehmet Râkım Elkutlu'dan da faydalandı.

İstanbul'dan ayrılıp Ankara'ya giden ve bu şehre yerleşen Tahir Karagöz resmî vazifelerini burada aldı. Konya'da bulunduğu yıllarda bir ara İmam-Hatip Okulu'nda müzik dersleri vermişti. İlk resmî görevine 1 Nisan 1956'da Merkez Koyunpazarı Camii müezzinliğiyle başladıysa da beş ay sonra bu görevinden istifa etti. 1962-1963'te Ankara Merkez Kur'an Kursu'nda öğreticilik, Ağustos-Kasım 1965 tarihleri arasında Yeraltı Uzunyol Camii'nde müezzinlik yaptı. 1965-1970 yıllarında Merkez Arslanhane Camii müezzinliğinde bulundu. 1960'ta Eskişehir ve 1970'te Trabzon müftülüğü bünyesindeki meslekî bilgi kurslarına öğretici olarak katıldı. 1972'de Kocatepe Camii'nde başlayan müezzinlik görevi 1976 yılına kadar devam etti. Daha sonra Ticaret Bakanlığı'na geçti. 1977-1981 yıllarında Ticaret Bakanlığı İdarî İşler Müdürlüğü'nde mümeyyizlik yaptı. 1981-1982'de Levâzım İşleri Müdürlüğü'nde görevlendirildi ve ardından kendi isteğiyle emekliye ayrıldı. Şeker hastalığı ve kalp yetmezliği olan Tahir Karagöz 16 Kasım 1994'te Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastahanesi'nde vefat etti. Ertesi gün Hacı Bayrâm-ı Veli Camii'nde kılınan cenaze namazından sonra Karşıyaka Mezarlığı'na defnedildi.

Tahir Karagöz özellikle dinî müzik konusunda devrin önemli müzikişinasları arasında yer almış, icracılığının yanı sıra bazı eserler de bestelemiş ve bu sahada talebe yetiştirmiştir. İlk müzik zevkini babasından almıştır. İstanbul'da Sadettin Kaynak'la tanışması onun müzik hayatında bir dönüm noktası olmuştur. Sadettin Kaynak'ın çevresindeki pek çok hâfız ve bestekârdan mesketmiş, kendisini bu suretle yetiştirmiş, İstanbul'daki camilerde Kur'an ve mevlid okuyarak kısa zamanda aranılan bir ses icracısı haline gelmiştir. Sadettin Kaynak vasıtasıyla İbnülemin

Mahmud Kemal ile tanışan Karagöz, İbnülem'in sesini beğenmesi ve evine davet etmesi üzerine onun Beyazıt'taki köşkünde düzenlenen meşklere katılmaya özen göstermiştir. Diyanet İşleri Başkanlığı'nda görevli olduğu yıllarda çevresinde bulunanlara mûsiki dersleri vermiş, din görevlilerinin kendilerini geliştirmesi hususunda katkılarda bulunmuştur. Klasik tavra sahip bir ses icracılığının yanı sıra iyi bir bendirzen olarak da tanınmıştır. Güçlü bir hâfızası vardı; bir oturuşta bendir vurarak 100'ün üzerinde ilâhiyi ezberden okuduğu söylenir. Ankara'da dinî mûsikinin canlanmasına yardımcı olmuş, topluluklar kurarak yurt içi ve yurt dışında konserler vermiştir. Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu'ndaki dinî yayınlar çerçevesinde yapılan programlara katılmış ve Ankara Radyosu'nda ilk tasavvuf mûsikisi korusunu kurmuştur. 1976 ve 1980 yıllarında konser için Almanya'ya giden Karagöz, Gazi Üniversitesi Türk Sanat Müziği Korusu çalışmalarına da katkı sağlamıştır.

Hocası Sadettin Kaynak'ın tavrı seziilen bestelerinin büyük bir kısmı ilâhi formundadır. Elli ilâhi, bir nefes, beş şarkı, dört çocuk şarkısı, bir marş, bir köçekçe, bir saz eserinden meydana gelen altmış üç bestesi tesbit edilmiştir. Besteleri için, "Ben besteledim, bana bestelettiler" derdi. İlâhilerinden on kadarı TRT repertuarında kayıtlıdır. Dillerden düşmeyen, "Sordum sarı çiçeğe annen baban var mıdır?" mısraıyla başlayan segâh ilâhinin yanı sıra, "Hak'tan inen şerbeti içtik elhamdülillâh" mısraıyla başlayan hüseyinî; "İlim ilim bilmehtir", "Saf saf gelenler" ve "Sevgi baht olmuş ezelden bize" mısralarıyla başlayan rast; "Gel seninle gidelim, yürü Mevlâ'ya Mevlâ'ya" mısraıyla başlayan sabâ; "Bu dünyadan gider olduk" mısraıyla başlayan segâh ilâhileri onun çok sevilen eserlerinden bazılarıdır. Kimseyi incitmeyen, cömert, hoşsohbet ve nüktedan kişiliğiyle tanınan Tahir Karagöz birçok talebe yetiştirmiştir. Bunlar arasında İsmail Coşar, İlhan Tok, Süleyman Arabulan, Ali Toprak, Ekrem Vural ve Muzaffer Şenduran özellikle belirtilmelidir.

BİBLİYOGRAFYA :

İlhan Şen, *Bestekâr Tahir Karagöz Hayatı ve Eserleri Hakkında Bir Çalışma* (yüksek lisans tezi, 2011), MÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü; Ramazan Alparslan, *İstanbul Ehl-i Kur'an ve Mevlithanları ve Bu Nesli Yetiştirenler*, İstanbul 2014, s. 73-74; Gültekin Oransay, "Yayınlanmış Türk Din Müsiki Sözlü Anıtlarının Ezgileyicileri", *AÜ İlâhiyat Fakültesi İslâm İlimleri Enstitüsü Dergisi*, III, Ankara 1977, s. 202.

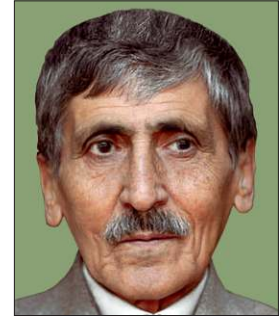
NURİ ÖZCAN

KARAKOÇ, Abdürrahim (1932-2012)

Sosyal içerikli taşlamaları
ve aşk şiirleriyle tanınan halk şairi.

Kahramanmaraş'a bağlı Elbistan ilçesinin Celâ köyünde (1991'de ilçe olan Ekinözü) doğdu. Günümüz şair ve yazarlarından Bahattin Karakoç'un kardeşidir. Babası çiftçilikle uğraşan, hece vezniyle halk şairleri tarzında şiirler de yazan Ümmet Efendi, annesi Fadime Hanım'dır. Abdürrahim ilkokuldan sonra imkânsızlıklar yüzünden öğrenimine devam edemedi. Bir süre köyünde marangozluk ve çiftçilik yaptı. Ekinözü belde olunca 1958'de muhasebeci olarak belediyede görev aldı. 1981 yılının Mart ayında emekliye ayrılincaya kadar bu görevini sürdürdü. Ardından Ankara'ya yerleşti. Burada şiir çalışmaları yanında bazı gazete ve dergilerde köşe yazarlığı yaptı. 7 Haziran 2012 tarihinde öldü ve Ankara'da Bağlum Mezarlığı'nda Şeyh Abdülhakim Arvâsî Türbesi'nin yanına defnedildi.

Şiir zevkini Balcı Fakı diye tanınan ve halk şiirleri söyleyen dedesi Mehmet Efendi ile babası Ümmet Efendi'den alan Karakoç, Türk halk şiiri geleneğine sahip bir ortamda büyümüş, küçük yaşlardan itibaren şiir yazmaya başlamış, ilk şiirleri 1955'te Elbistan'da çıkan *Engizek* gazetesinde yayımlanmıştır. Halk şiirinin tükendiği, tıkanıp yerde şiirini yeni hayallerle oluşturarak saz çalmadığı halde âşık tarzı Türk şiirinde âdeti yenilikler yapmıştır. Bilhassa "Hasan'a Mektuplar" adını taşıyan ve birbirinin devamı olan yirmi iki şiirinden meydana gelen eseri (İzmir 1965) Karakoç'un tanınmasında etkili olmuştur. Daha sonra beş şiirden oluşan "Hasan'dan Gelen Mektup", sekiz şiirden oluşan "Haberler Bülteni", yedi şiirden oluşan "Vatandaş Türküsü", beş şiirden oluşan "Masal" Karakoç'un şöhretini sağlamıştır. Köyde doğup büyümesi, memuriyet hayatını burada geçirmesi Karakoç'un köyü ve köylüyü yakından tanımasına vesile olmuş, onların duygu ve düşüncelerini, köy ve köylü gerçeğini şiirlerinde yansıtmaya çalışmış, özellikle "Hasan'a Mektuplar"da elli yıl önceki Anadolu'da köy ve köylü gerçeğini bütün çıplaklığıyla dile getirmiştir. Bu arada Anadolu insanının hastahane ve mahkeme kapılarında karşılaştığı zorlukları, çektiği sıkıntıları, siyasetçilerin vaatlerini yerine getirmeyip vatandaşı aldatmasını insanı derinden sarsan yergi ve öfke duygularıyla dile getirmiştir.

Abdürrahim
Karakoç

Hemen bütün şiirlerinde âhengi aliterasyon ve asonanslarla sağlayan Karakoç'un şiirlerinde toplumsal bozuklukların dile getirilmesi yanında temiz vicdanları yücelten, çirkinliğe, bayağılığa, hainliğe isyan eden İslâmî / hamâsî bir anlayış ve eda görülür. İnsanın kul olma özelliğine, köküne, geleneklerine ve millet olma ideallerine bağlı samimi bir duyarlılık onun şiirini ören diğer önemli temalardır. Özellikle vatan sevgisi ve aşk temalı şiirleri büyük ilgi görmüş, 100'e yakın şiiri türkü ve şarkı olarak bestelenmiştir. Bunların içinde, "Yâr deyince kalem elden düşüyor / Gözlerim görmüyor aklım şaşıyor / Lambada titreyen alev üşüyor / Aşk kâğıda yazılmıyor Mihriban" dörtlüğünün de yer aldığı "Mihriban / Aşk" şiiri türkü olarak, "Kör dünyanın göbeğine / Hak yol İslâm yazacağız" gibi şiirleri de marş olarak çok söylenmiştir. Bilhassa üniversite gençliği tarafından ilgi gören ve ezberlenen, siyasal ve toplumsal bozuklukların dile getirildiği şiirlerinden dolayı Karakoç hakkında onlarca dava açılmış, ancak tamamından aklanmıştır. Şiirleri *Fedai*, *Devlet*, *Töre*, *Bizim Ocak* dergileriyle kendisinin çıkardığı *Yeni Ufuk* gazetesinde, ayrıca *Yeni Düşünce*, *Yeni Hafta* ve *Gündüz* gazetelerinde yayımlanmıştır. *Gündüz* ve *Yeni Akit* gazetelerinde köşe yazarlığı yapmış, *Doğuş Edebiyatı*'nın 20. (Kasım 1983) ve *Genç Kardelen*'in 9. (1998) sayısı "Abdürrahim Karakoç Özel Sayısı" olarak yayımlanmıştır. Karakoç hakkında biri Ankara Gazi Üniversitesi'nde, diğeri Kafkas Üniversitesi'nde olmak üzere iki yüksek lisans tezi hazırlanmıştır (bk. bibl.).

Eserleri. Şiir: *Hasan'a Mektuplar -I-* (İzmir 1965), *Hasan'a Mektuplar -II-* *Haberler Bülteni* (Ankara 1969), *El Kulakta* (Ankara 1969), *Vur Emri* (İstanbul 1975), *Kan Yazısı* (Ankara 1978), *Suları İslatamadım* (Ankara 1983), *Dosta Doğru* (Ankara 1984), *Beşinci Mevsim* (Ankara 1987), *Gökçekimi* (Ankara 1991), *Akıl Karaya Vurdu* (Ankara 2000), *Gerdanlık I* (Ankara 2000), *Gerdanlık II* (Ankara 2000).